

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא לח.

עין משפט
נר מצוה

ז' א מ"י פ"א מהלכות
מ"ח הלכה יג סמג
עשין יב פ"ט ע"ד ס'
רמו סעף ו'.

שימוה מקובצת

אן ראה שבע מצות וכו'.
משמע דכל שמקימין
שבע מצות דינם אצלנו
כדינו אצלם. ומעתה
כדין צריך לומר באומות
הגדורות בדברי תורת
וגמוסים (מאירי ז"ל):
אם ממונן לישראל כלומר
ראה שאכזרים ולב רע
להם והחשידינו על כל
שהן מצויין משבע מצות
וכ"ש שאינן מצרים בצרת
אחיהם לפיכך קנסם
הכתוב כדי שישמרו
שוריהן וכ"ז לא דבר
אלא על ד' אומות
דכתיב בהו לא תחיי כל
נשמה כו' (ה"ר יהונתן
ז"ל): אן ודבר זה אין
אנו מודיעים למלכות.
כ"ו מדברי הסדרויות
היו כלומר ודבר הזה
נעשה חסד עמכם שלא
להודיע למלכות (תלמיד
ה"ר פ"ל): אן בין אדם
האדם. והיינו טעמא
האדם היו מיעוט אחר
מיעוט אדם היו מיעוט
האדם היו מיעוט כאומר
המיושר שבאדם כמו הדין
המיומנת שבידן ואין
מיעוט אחר מיעוט אלא
לרבות (הרא"ש ז"ל):

רבינו חננאל

שלאה מלכות הרשעה שני
סדריוטאות אצל חכמי
ישראל. פ"י שריים ממונים
לעשות דין מהדיוטות.

דאם בן אבתוב רחמנא נבי מועד. וליכא למימר דכי כחז רחמנא רעהו כחז לפטור מס דהדיוט בהקדש קאמי ומועד כדקאי קאי וליכא לא כתביה גבי מועד * דלא חייביה רחמנא כמועד אלא במקום שחייב כחז ולפטור לגמרי בשמיהא דהדיוט בהקדש נמי לא אמי דא"כ לכתביה רחמנא גבי מועד דהוי רבותא טפי וגם ליכא למיטעי למדרשיה אלא לפטור וכ"ש כחז אלא ודאי מדלא כחז גבי מועד אלא רעהו לחייב מס בהקדש נוק שלם וה"ה שצא לפטור לגמרי מס דהקדש כהדיוט וכיון דמס פטור מועד נמי פטור וה"ק קרא רעהו הוא דליכא חילוק בין מס למועד אצל כשאינו רעהו לא להדיוט בהקדש חייב והקדש כהדיוט פטור:

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

עמד והתיר ממונן אישראל. משמע דוקא בענין זה שנגח ט' שור שלנו שור שלהם ולמ"ד

כפ' בתרא (לקמן דף ק"ג). גול כעניי אסור ינחא אצל למ"ד מותר קשה: **מפארן הופיע ממונן אישראל.** פ"י הקוטרם שסיבב והחזיר התורה ככל האומות ולא קבלה משמע שר"ל דפארן נגלה לאומות וכן משמע בפרגוס ירושלמי דמתרגס מטורא דגבלא אטגלי לבני ישמעאל ופארן ארץ ישמעאל היא כדכתיב בהגר ותשב כמדבר פארן ובריש מסכת ע"ז (דף ז' ע"ג) א"ת דגרסי מאי זעי בשעיר מאי זעי בפארן וקשה דשצת פ' ר"ע (ד' ע"ט).

משמע דפארן הוא סיני דקחשיב ה' שמות שנקרא לו מדבר זין מדבר קדש מדבר פארן מדבר סיני מדבר קדמות ונראה דמדבר סיני מדבר גדול ומד' אחד נקרא סיני ומד' אחר נקרא פארן וכל חמשה שמות דקחשיב במסכת שבת חמשה חלקים היו זו שכל אחד שמו נקרא כן ואע"ג דקדריש התם לכל השמות זין להקפיד על זה וצאנו: **א"ל האדם.** פ"י דקונטרס דר"מ דהכא כרצנן דפליגי עליה דרבי שמעון זן יומי צפרק הצא על יצמתו (בימות דף ס"א. וס"ט) ורבינו מס מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם מדע מדפריך ביצמות מקראי דנביאים ולא פריך מקראי דתורה דהאדם והצבהמה אשר ימלא צדקה (שמות ט) אך התם הוי קודם מתן תורה וא"כ ה"ה ליה למימר אדם ואלא נאמר אלא האדם לאו פירכא היא דהך ברייתא מניחא בת"כ טובא

דאם בן אבתוב קרא להאי רעהו גבי מועד: שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור: אמרי ממה נפשך אי רעהו דוקא דכנעני כי נגח דישראל נמי ליפטור ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני נחייב א"ר אבהו אמר קרא יעמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ראה שבע מצות ט' שקיבלו עליהם בני נח כיון שלא קיימו עמד והתיר ממונן לישראל ט' רבי יוחנן אמר מהבא ה' הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונן לישראל הניא נמי הכי שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של ישראל בין תם בין מועד משלם נוק

הופיע. גילה ממונן והתירו: מפארן. כשסיבב והחזיר המורה על כל האומות ולא קיבלוהו: והגלה אותם. גוון כפתורים היואלים מכפתור (דברים ז) וכוונן ובשעיר שצו האורים וגו' (ס"ט) וכן אומות הרבה: לומר שאפי' מקיימין אותן כו'. שהרי אינם מלאים אצל מעושיין לא פטרין: למדונו טורקס: חוץ מדבר זה. והס לא גילו להם טעמו של דבר שהיא ממנו של כנעני צחוקת הפקר מפני הסכנה: דגידופא הוא. כלפי מעלה: מואבים

שור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נוק שלם שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ואומר הופיע מהר פארן מאי ואומר וכי תימא האי עמד וימודד ארץ מבעי' ליה לכדרב מתנה וכדרב יוסף ת"ש הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונן לישראל מאי רב מתנה דא"ר מתנה עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום עמד והגלה אותם מעל אדמתם ומאי משמע דהאי ויתר לישראל דאגלווי הוא כתיב הכא ויתר גוים וכתוב התם לנתר בהן על הארץ ומתרגם לקפצא בהון על ארעא מאי דרב יוסף עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם איתגורי אתגר א"כ מצינו חוטא גשכר אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר ולא ומהתניא ר"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול ת"ל אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא אדם הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול אמרי אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה דא"ר חנינא א"גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה: ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי' שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם קראו ושנו ושלו בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נוק שלם מואב אי רעהו דוקא אפילו דכנעני כי נגח דישראל ליפטור ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזיל גינחמיה אמר להו מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגידופא הוא דאמרי מאי אפשר למיעבד הא אפשר למיעבד עבדי אול הוא לחוראי גביה א"ל יואמר ה' (אל משה) אל תצר את מואב ואל תתגר בהם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צורו את המדינים והכיתם אותם מואבים

שור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נוק שלם שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ואומר הופיע מהר פארן מאי ואומר וכי תימא האי עמד וימודד ארץ מבעי' ליה לכדרב מתנה וכדרב יוסף ת"ש הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונן לישראל מאי רב מתנה דא"ר מתנה עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום עמד והגלה אותם מעל אדמתם ומאי משמע דהאי ויתר לישראל דאגלווי הוא כתיב הכא ויתר גוים וכתוב התם לנתר בהן על הארץ ומתרגם לקפצא בהון על ארעא מאי דרב יוסף עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם איתגורי אתגר א"כ מצינו חוטא גשכר אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר ולא ומהתניא ר"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול ת"ל אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא אדם הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול אמרי אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה דא"ר חנינא א"גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה: ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי' שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם קראו ושנו ושלו בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נוק שלם מואב אי רעהו דוקא אפילו דכנעני כי נגח דישראל ליפטור ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזיל גינחמיה אמר להו מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגידופא הוא דאמרי מאי אפשר למיעבד הא אפשר למיעבד עבדי אול הוא לחוראי גביה א"ל יואמר ה' (אל משה) אל תצר את מואב ואל תתגר בהם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צורו את המדינים והכיתם אותם מואבים

א) ע"ז ב: ב) ע"ז ג: ג) ע"ז ד: סנהדרין נ"ט. א) ע"י חוסי' יצמות ס"א. ד"ה ואין וכו' כנסהדרין נ"ט. ד"ש ספרים דג"ר ר' רימיהו. ד) לקמן פ"י. ע"ז ג. קדושין לא. ט) ע"י חוסי' קדושין לא. ו) חוסי' ע"ז ג. ד"ה גדול. ז) ונפ"א: הרשעה ט' ופ"ל אלא. ח) ע"ז ב: ט) ע"ז ב: ה"ה שור שלהם שור שלם כי וכתב מהר"ש דא"י לטעיה דכונת המופיע הוא הלא גענוני דוקא מותר גול כנעני ונקט יראש דמילתא דמתיב. ו) ע"י מהרש"א ומהר"ם: ז) ע"י ע"ז ב: ח) ע"י ע"ז ב: אלא. ט) ד"ה ואין. ט) ע"ז לא. ט) ע"י חוסי' יצמות ס"א. ד"ה ואין ומ"ש שם על הגליון.

תורה אור השלם

- עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ויתפוצצו הררי עד שחזו גבעות עולם הקליפות עולם לו.
- ויאמר יי מסיני קא פריך משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מיימונו איש דת למו: דברים לג ב
- אך את זה תאכלו מפל שרץ העוף והחלף על ארבע אשר לו כרעים מפעל לרגליו לנתר בהן על הארץ: ויקרא יא כא
- ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אהם האדם וחי בהם קום יי ויקרא יא ה
- ויאמר יי אלי יאל תצר את מואב ואל תתגר בהם מלחמה כי לא אתן לך מארצו יעשה בי לבני לזט נחתי את ער ירשלה: דברים ב ט
- צורו את המדינים והכיתם אותם: במדבר כה כ

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דא"כ כו' דלא חייביה רחמנא כמועד. ע"י לקמן דף כ"ג ע"א חוסי' ד"ה כמנ:

מוסף רש"י

מפארן הופיע ממונן לישראל. הופיע הפקר ממונן לישראל (ברכות ז). עמד והתירן להם. ראה ויתר גוים. נגלה בענין ושר להמין (ע"ז ב). אין מקבלין עליהן שכר. שמה זו לא טובה ש"ה היא אלא שכן מנויין לקיימן ואין קיימו לא יקבלו שכר (שם ג) ונייש (א). אלא אדם. ר"מ ל"ת ליה אדם קריימ אדם ולא עובדי כוכבים קרייין אדם. ויש הוא דהש לה במסכת יצמות (ס"א). (סנהדרין ג). למדונו תורתכם. שחם לומדים נמשנה (רש"י בתי").